

Gezamenlijke uitgangspunten en minimumnormen van de partners in de strafrechtsketen voor de samenwerking in het netwerk van de Zorg- en Veiligheidshuizen

Waarom gezamenlijke uitgangspunten?

De organisaties in de strafrechtsketen werken al geruime tijd samen in het netwerk van de Zorg- en Veiligheidshuizen. Toch is niet altijd duidelijk wat er van de strafrechtsketen en de individuele partners daarbinnen verwacht mag worden. In een netwerksamenwerking is het van cruciaal belang dat de samenwerkingspartners weten wat zij over en weer van elkaar kunnen verwachten. De organisaties in de strafrechtsketen hechten aan duidelijkheid en betrouwbaarheid en stellen dat dit belangrijke voorwaarden zijn voor de samenwerking. Deze gezamenlijke uitgangspunten dragen bij aan een duidelijk beeld, wat de netwerkpartners van de organisaties in de strafrechtsketen mogen verwachten.

Nut en noodzaak netwerksamenwerking

De Zorg- en Veiligheidshuizen voorzien in een behoefte om gezamenlijk (criminaliteits)problemen op te lossen door middel van een integrale, persoonsgerichte, gezinsgerichte en/of gebiedsgerichte aanpak. Steeds meer instanties ervaren dat zij niet zelfstandig het maximale resultaat uit hun inspanningen te kunnen halen. Het gaat in het Zorg- en Veiligheidshuis dan ook vooral om het meer samenhangend en beter afgestemd uitvoeren van reeds bestaande taken. Het gaat niet alleen om een duidelijke afstemming in de strafrechtsketen, maar ook om verbinding van de strafrechtsketen met de bestuurlijke trajecten en de zorgtrajecten (met name in de geestelijke gezondheidszorg).

De essentie van de netwerksamenwerking in een Zorg- en Veiligheidshuis volgens het landelijk kader Veiligheidshuizen is:

1. Het faciliteren en regisseren van casusoverleggen waar complexe casuïstiek wordt besproken.
2. Het functioneren als expertisecentrum voor multidisciplinaire zorg- en veiligheidsproblematiek en vraagbaak voor ketenpartners en professionals.
3. Het signaleren van relevante trends en ontwikkelingen en (strategisch) adviseren van bestuurders en sleutelpartners.

Opbouw document

In dit document hebben de organisaties in de strafrechtsketen vier gezamenlijke uitgangspunten geformuleerd. Bij elk uitgangspunt staat een korte toelichting. Daarna volgt een uitwerking die een beeld geeft van wat het uitgangspunt betekent voor de individuele partner c.q. hoe deze partner dit in zijn eigen organisatie vormgeeft.

1. Overleg tussen de organisaties in de strafrechtsketen en de manager(s) van een Zorg- en Veiligheidshuis is essentieel om de samenwerking in het netwerk goed in te kunnen (blijven) vullen en te laten slagen

Communicatie met het netwerk is essentieel om de samenwerking te laten slagen. Daarom zorgen alle partners in de strafrechtsketen ervoor dat er regulier overleg is met de manager(s) van de Zorg- en Veiligheidshuizen. Dit is aanvullend op de bestaande governance (met o.a. lokale stuurgroepen). Omdat elke partner een eigen structuur kent, worden deze overleggen per partner ingeregeld. Uitgangspunt hierbij is dat de overlegmomenten tussen de organisaties en de manager(s) gekoppeld worden aan natuurlijke momenten in het jaar, namelijk de momenten waarop de jaarplanning en (kwartaal en/of eind) verantwoording worden voorbereid en besproken. Tijdens de overleggen bespreken zij naast de inhoudelijke ontwikkelingen/prioriteiten (binnen de verschillende organisaties) ook de samenwerking en het nakomen van de gemaakte afspraken. De gesprekken kunnen zowel gezamenlijk (in het tactisch overleg /MT van een Zorg- en Veiligheidshuis) als individueel plaatsvinden.

Openbaar Ministerie

De afdeling Beleid & Strategie is verantwoordelijk voor de (lokale) inrichting van de samenwerking in (het netwerk van) het Zorg- en Veiligheidshuis. De afdeling Beleid & Strategie faciliteert de samenwerking door te zorgen voor een externe overlegstructuur op operationeel, tactisch en strategisch niveau en de juiste vertegenwoordiging vanuit het Openbaar Ministerie. De afdeling B&S neemt (in de persoon van het afdelingshoofd of de gebiedsOvJ) deel aan de lokale stuurgroep, tenzij een andere functionaris meer aangewezen is. Om de inzet op operationeel niveau te borgen zorgt het Openbaar Ministerie ervoor dat er één vast aanspreekpunt binnen het arrondissementsparket is voor elk Zorg- en Veiligheidshuis waar men terecht kan met vragen over complexe casuïstiek die een gecombineerde aanpak vragen van straf en zorg. Naast deze persoon wordt er ook een vervanger aangewezen, om de kwetsbaarheid te ondervangen.

Raad voor de Kinderbescherming

Om ervoor te zorgen dat de samenwerking met het netwerk van de Zorg- en Veiligheidshuizen goed verloopt, zorgen de gebiedsmanagers ervoor dat er overleg is met de manager(s) van (het netwerk van) het/ de Zorg- en Veiligheidshui(s)(zen) binnen hun werkgebied. Dit overleg zal primair plaatsvinden tijdens MT-overleggen of stuurgroepen. Indien nodig organiseert de gebiedsmanager bilateraal overleg met de manager(s) van het/de Zorg- en Veiligheidshui(s)(zen) binnen zijn/haar werkgebied.

3RO

De reclassering stemt haar activiteiten in (het netwerk van) de Zorg- en Veiligheidshuizen zowel op strategisch als tactisch niveau af met de managers van de Zorg- en Veiligheidshuizen. Welke functionaris dat doet, is afhankelijk van de afspraken die de drie reclasseringsorganisaties in een regio met elkaar hebben gemaakt (een regiodirecteur of -manager dan wel een leidinggevende van een uitvoeringsunit).

Politie

Iedere politie-eenheid zorgt ervoor dat er lokaal afstemming vindt met de manager(s). Dit loopt via de regionale stuurgroep van het Zorg- en Veiligheidshuis en zo nodig rechtstreeks. Welke functionaris dat doet, is op dit moment afhankelijk van de regionale afspraken. In de toekomst zal dit op een eenduidige plaats in de organisatie worden belegd.

2. De interne organisatie van de partners in het Zorg- en Veiligheidshuis moet betrokken zijn bij de samenwerking.

Afspraken over concrete oplossingen voor personen met complexe problematiek kunnen alleen effect sorteren als de interne organisatie zich hierbij betrokken en zich hieraan gebonden voelt. Om de betrokkenheid van de interne organisatie te borgen, organiseren de partners in de strafrechtsketen intern overleg tussen de betrokken afdelingen/teams, hierbij wordt tevens verbinding georganiseerd tussen de strategische, tactische en operationele niveaus binnen de organisatie.

Openbaar Ministerie

De afdeling Beleid & Strategie is verantwoordelijk voor de (lokale) inrichting van de samenwerking in (het netwerk van) het Zorg- en Veiligheidshuis. De afdeling Beleid & Strategie faciliteert de samenwerking door te zorgen voor intern overleg tussen de betrokken afdelingen die werken in (het netwerk van) het Zorg- en Veiligheidshuis en één aanspreekpunt per Zorg- en Veiligheidshuis. Het Openbaar Ministerie werkt met een portefeuillehouder Zorg- en Veiligheidshuizen binnen het College van procureurs-generaal en een gedelegeerd portefeuillehouder in de persoon van een (plaatsvervangend) Hoofdofficier van Justitie.

Raad voor de Kinderbescherming

De Raad voor de Kinderbescherming werkt met gebiedsmanagers die gericht zijn op het versterken van het netwerk. De gebiedsmanager is samen met een beleidsmedewerker verantwoordelijk voor de borging van de interne overlegstructuur en de borging van de communicatie over en/of bespreking van de kaders. De portefeuillehoudend directeur is verantwoordelijk voor het tot stand komen van de landelijke kaders en de plan/do/check/act-cyclus die hiermee samenhangt.

3RO

De drie reclasseringsorganisaties maken samen afspraken om het werk van de reclassering in de Zorg- en Veiligheidshuizen zo goed mogelijk uit te voeren. De drie organisaties bepalen ook samen hun beleid voor de Zorg- en Veiligheidshuizen. De communicatie over en verdere ontwikkeling van dit beleid gaat van 'boven naar beneden' tussen de drie niveaus, en andersom. Iedere reclasseringsorganisatie heeft daarvoor haar eigen kanalen.

De algemeen directeur van Reclassering Nederland vertegenwoordigt de drie organisaties in de landelijke stuurgroep Zorg en Veiligheid. Hij houdt zijn collega's op de hoogte in het directeurenoverleg 3RO. De vertegenwoordiging van de drie organisaties in de regionale stuurgroepen Zorg- en Veiligheidshuizen is afhankelijk van de afspraken die de drie daarover hebben gemaakt in hun Strategisch Reclassering Overleg of het Arrondissementaal Reclasserings Overleg.

Politie

De politie is betrokken bij alle Zorg- en Veiligheidshuizen. Hiervoor zijn lokale afspraken gemaakt die verder geconcretiseerd worden in 2021.

3. Selectiviteit is een voorwaarde voor de betrokkenheid en inzet van de partners in de strafrechtsketen; deelname van een partner uit de strafrechtsketen aan een casuoverleg is gekoppeld aan complexe problematiek en de primaire taak van de partner.

Om ervoor te zorgen dat de partners in de strafrechtsketen hun primaire taak en bijdrage in het netwerk goed kunnen vervullen, maken zij in elk arrondissement samen met de partners uit de andere ketens heldere afspraken over de afbakening van de casuïstiek waar het Zorg- en Veiligheidshuis verantwoordelijk voor is. De afspraken over de afbakening van de casuïstiek worden minimaal één keer per jaar gemaakt/herijkt. Deze afspraken vinden hun basis in de landelijke afspraken uit de meerjarenagenda van de Zorg- en Veiligheidshuizen.

Uitgangspunt bij deze afbakening is dat de samenwerking zich richt op personen met complexe domeinoverstijgende problematiek¹. Indien geen sprake is van complexe problematiek, zullen samenwerkingsafspraken die partners uit verschillende ketens maken om de problemen van deze personen aan te pakken niet onder de verantwoordelijkheid van het netwerk van de Zorg- en Veiligheidshuizen vallen. In de praktijk kunnen deze afspraken wel onder het dak, met gebruikmaking van het netwerk, maar niet onder de verantwoordelijkheid van het netwerk van de Zorg- en Veiligheidshuizen plaatsvinden. De partners uit de strafrechtsketen beoordelen ieder voor zich, op basis van hun primaire taken en (bestuurlijke) afspraken met (lokale) partners, of zij een bijdrage leveren aan deze samenwerking.

Selectiviteit vertaalt zich voor de inzet van de verschillende strafrechtsketenpartners ook in de beoordeling van de vraag of de partner deelneemt aan een casuoverleg. Binnen de definitie van complexe problematiek kent elke partner zijn eigen weging ten aanzien van deze vraag, gekoppeld aan zijn primaire taak.

Openbaar Ministerie

Het Openbaar Ministerie participeert alleen in een casuoverleg als er sprake is (of is geweest) van een strafbaar feit, of indien er sprake is van gevaarstelling of indien de kans op recidive groot is en de inzet van het strafrecht een wezenlijk onderdeel van het plan van aanpak is of kan zijn.

Raad voor de Kinderbescherming

De Raad voor de Kinderbescherming kan participeren in casuïstiek vanuit zowel een civielrechtelijke als strafrechtelijke invalshoek. De Raad voor Kinderbescherming participeert in een casuoverleg indien sprake is van een minderjarige die een strafbaar feit heeft gepleegd, of indien de kans op recidive van de minderjarige groot is en de inzet van het strafrecht een wezenlijk onderdeel van het plan van aanpak is of kan zijn. De Raad voor de Kinderbescherming participeert ook in casuoverleg bij andere casuïstiek waar een relatie is met (een) minderjarige(n) op het moment dat zorgen bestaan over die minderjarige(n).

3RO

De reclassering werkt mee aan oplossingen voor lokale veiligheidsvraagstukken, op het snijvlak van straf, zorg en sociaal domein. Alle zaken in dit bereik zijn relevant. In niet-justitiële zaken waarin (gedwongen) verandering van iemands gedrag en/of situatie nodig is, kan de reclassering op verzoek aan een casuoverleg deelnemen.

Politie

De politie neemt deel aan casuoverleg als er sprake is van (mogelijke) onveiligheid of vermoedens van stabbare feiten of op verzoek als de individuele casus daar aanleiding toe geeft.

4. De medewerkers van de strafrechtsketen die deelnemen in het netwerk van de Zorg- en Veiligheidshuizen zijn zich bewust van het feit dat werken in een Zorg- en Veiligheidshuis een open en onderzoekende houding vraagt waarbij niet de eigen organisatiebelangen maar de gezamenlijke doelen voorop staan. Alle medewerkers die vanuit de strafrechtsketen in het netwerk van de Zorg- en Veiligheidshuizen werken, beschikken over basiskennis over het werken in netwerken.

De medewerkers die werken in het netwerk van het Zorg- en Veiligheidshuis worden door de organisaties uit de strafrechtsketen geselecteerd op eigenschappen en vaardigheden die de samenwerking in een netwerk van wezenlijk belang zijn, zoals: nieuwsgierigheid, vragen stellen, op zoek gaan naar de dialoog, geduld en luisteren. De medewerkers krijgen de ruimte in de eigen organisatie te handelen zodat zij (en daarmee hun organisatie) kunnen bijdragen aan een gezamenlijk doel. De medewerkers worden gefaciliteerd in deze werkwijze door de eigen organisatie door bijvoorbeeld opleiding en intervisie, maar ook door informatie en communicatie over landelijke en lokale afspraken over de (agenda en prioriteiten) van de Zorg- en Veiligheidshuizen.

Openbaar Ministerie

Aan zowel het aanspreekpunt als de medewerkers van het Openbaar Ministerie die deelnemen in het operationele proces van de netwerksamenwerking worden kwaliteitseisen gesteld. Het Openbaar Ministerie realiseert zich dat voor het werken in het netwerk, van belang is dat de medewerker zich rekenschap geeft dat hij/zij werkt aan een gezamenlijk doel en niet (alleen) aan een eigen organisatie doel. Het Openbaar Ministerie selecteert (op arrondissementaal niveau) de medewerkers die participeren in het netwerk op eigenschappen en vaardigheden die nodig zijn om in een netwerk te kunnen werken. Daarnaast traint het Openbaar Ministerie haar medewerkers daarin en leidt hen op vanuit een centraal verzorgd opleidings- en trainingsaanbod (SSR cursus Effectief samenwerken in netwerken straf met zorg).

Raad voor de Kinderbescherming

Medewerkers van de Raad voor de Kinderbescherming zijn zelfverzekerde ambassadeurs en staan voor hun vakmanschap. Ze bezitten de kennis, vaardigheden en mindset om het vak met hart en ziel uit te voeren. Zij zijn erop gericht zich te ontwikkelen, te experimenteren en daarvan te leren. Dialoog met betrokkenen (betrokken, open en nieuwsgierige opstelling) en het tonen van (morele) moed vormen o.a. de professionele identiteit. De Raad voor de Kinderbescherming is zich ervan bewust dat voor het werken in een netwerk het van belang is dat de medewerker zich rekenschap geeft van het feit dat hij/zij werkt aan een gezamenlijk doel en niet (alleen) aan het eigen organisatiedoel. De Raad besteedt actief tijd aan een integrale blik met brede basiskennis van alle triage vormen/type onderzoeken en aan oplossingsgericht werken (dat zowel in denken als in handelen als uitgangspunt worden gehanteerd). De Raad selecteert haar medewerkers die participeren in het netwerk hierop en zorgt ook voor training en opleidingen op deze eigenschappen.

3RO

De reclassering heeft met de keten- en netwerkpartners samen een verantwoordelijkheid. Organisebelangen moeten niet in de weg zitten van het gezamenlijke doel. De medewerkers van de reclassering zijn forensisch sociaal professionals. Zij kunnen een reclasseringsdiagnose stellen en op grond daarvan samen met anderen een plan maken om criminele carrières te voorkomen of om te buigen naar het rechte pad. De reclassering vindt het belangrijk dat haar medewerkers goede netwerkers zijn. Samen met hun collega's van andere organisaties onderzoeken zij wat de reclassering met haar kennis en expertise kan toevoegen aan een bepaalde casus, en hoe zij dat het beste kan doen.

Politie

Vanuit de portefeuille Zorg en Veiligheid Politie is men druk doende om ook op het punt van HR binnen Zorg en Veiligheid te komen tot een "aanpak op Z&V". Onderdeel hiervan is het kijken naar de kwaliteit van de politiemedewerker die afgevaardigd wordt naar een overleg binnen een Zorg- en Veiligheidshuis. Dit traject is echter nog in de beginfase en zal zijn vervolg hebben in 2021.

¹ Dit betekent dat:

- Er sprake is van meerdere problemen (multiprobleem) die op meer dan één leefgebied spelen en (naar verwachting) leiden tot crimineel en/of overlastgevend gedrag of verder afglijden; **en:**
- Samenwerking tussen meerdere ketens (minimaal dwang en drang) is nodig om tot een effectieve aanpak te komen; het is in de reguliere samenwerking tussen partners binnen één keten niet mogelijk om deze problematiek effectief aan te pakken; **en:**
- De problematiek wordt beïnvloed door en heeft impact op het (gezins)systeem en/of directe sociale leefomgeving (of wordt verwacht dat te gaan hebben); **of:**
- Er is sprake van ernstige lokale of gebiedsgebonden veiligheidsproblematiek, die vraagt om een ketenoverstijgende aanpak.